

อัตราการเติบโต และการรอดตายของกล้าไม้ 3 ชนิดที่ปลูกเสริมในสวนป่าผสม

อายุ 24 ปี ณ สถานีวิจัยวนเกษตรตราด

Growth and Survival Rate of Three Seedling Species Enrichment Planted in 24 Year-Old Mixed Reforestation at Trat Agroforestry Research Station

คำนำ

ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้เนื่องจากการบุกรุกทำลาย และเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่เกษตรกรรมก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมตามมา และมีแนวโน้มความรุนแรงเพิ่มขึ้น ทั้งด้านการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศของโลก ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง ซึ่งการปลูกสร้างสวนป่าเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้มีสภาพป่ากลับคืนมาแต่ในด้านความหลากหลายและโครงสร้างที่ซับซ้อนของระบบจะไม่ได้กลับคืนมาทั้งหมด ซึ่งในสภาพธรรมชาติจะมีการทดแทนของสังคมพืช เป็นกระบวนการที่พืชเลือกที่อยู่ตามความเหมาะสมของปัจจัยแวดล้อม และช่วงเวลา เป็นการทดแทนแบบทุติยภูมิ

การฟื้นฟูสภาพพื้นที่เสื่อมโทรมให้เป็นป่าไม้สมบูรณ์ดังเดิมเป็นสิ่งยากที่จะให้เกิดผลในระยะเวลาอันสั้น โดยเฉพาะในพื้นที่เขตป่าเศรษฐกิจ ซึ่งพื้นที่ป่าส่วนใหญ่จะค่อนข้างเสื่อมโทรมมีคุณค่าทางเศรษฐกิจน้อย เนื่องจากการตัดไม้มีค่าไปใช้ประโยชน์โดยปราศจากการจัดการที่ดี การใช้เทคนิคทางด้านวนวัฒนวิธี เช่นการปลูกไม้เสริมป่า เพื่อช่วยปรับปรุงโครงสร้างของป่า และการเลือกชนิดพันธุ์ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ประจำถิ่น มีการสืบพันธุ์ตามธรรมชาติค่อนข้างต่ำหรือแม่ไม้ถูกตัดออกเป็นจำนวนมากมาปลูก รวมถึงการใช้วนวัฒนวิธีให้เหมาะสมต่อสภาพพื้นที่และปัจจัยแวดล้อมเพื่อทำการปลูกเสริม เพื่อให้ป่ามีโครงสร้าง บทบาท หน้าที่ และความหลากหลายทางชีวภาพใกล้เคียงกับป่าธรรมชาติ เทคนิคและวิธีปฏิบัติจะช่วยลดขั้นตอนการทดแทนตามธรรมชาติ โดยอาศัยความรู้พื้นฐานในเรื่องของระบบนิเวศและวนวัฒนวิธีเข้ามาช่วยให้ป่าฟื้นฟูสภาพเดิมโดยเร็วยิ่งขึ้น โครงสร้างของป่าเปลี่ยนแปลงทำให้ป่าสามารถเอื้ออำนวยประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

พื้นที่สถานีวิจัยวนเกษตรตราดมีการปลูกสร้างสวนป่าไม้กระยาเลยตามเงื่อนไขสัมปทาน ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2520 โดยบริษัทตราดทำไม้จำกัด พรรณไม้ที่ปลูกทดแทนได้แก่ กระทุ่ม เหยียง พะยูง อินทนิลน้ำ ประคู้ กระถินยักษ์ เป็นต้น สำหรับพรรณไม้ป่าที่ขึ้นแทรกปะปนส่วนใหญ่เป็นไม้เบิกนำ ได้แก่ มะเดื่อปล้อง ตะแบกแดง มะเดื่อน้ำ และ จิกนม เป็นต้น ซึ่งลักษณะของป่าจะเป็นป่าดิบชื้นร้อน ไม้เบิกนำเหล่านี้เมื่อถึงเวลาหนึ่งจะตายทำให้เกิดช่องว่างขึ้นในป่า ซึ่งบริเวณช่องว่างนี้สามารถประยุกต์ใช้วนวัฒนวิธในการฟื้นฟูป่าเพื่อให้มีไม้ดั้งเดิม การปลูกเสริมจึงเป็นวนวัฒนวิธีอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยในการฟื้นฟูป่าให้มีไม้ดั้งเดิมกลับมา ซึ่งไม่มีค่าทางเศรษฐกิจที่นำมาทดลองปลูกเสริมในครั้งนี้ ได้แก่ ตะเคียนทอง ยางนา และ กฤษณา โดยทั้ง 3 ชนิดถือได้ว่าเป็นไม้เด่นและค่อนข้างมีความสำคัญสูงในพื้นที่ป่าดิบชื้น

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาอัตราการรอดตาย และการเติบโตของกล้าไม้ 3 ชนิดที่ปลูกเสริมในสวนป่าผสมอายุ 24 ปี ตามการปกคลุมของเรือนยอด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการฟื้นฟู และปลูกไม้เสริมป่าที่เหมาะสม ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการศึกษาในเรื่องดังกล่าว ซึ่งจะ เป็นแนวทางการฟื้นฟูป่าต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะโครงสร้าง และความเพิ่มพูนของหมู่ไม้ในแปลงสวนป่าผสม
2. เพื่อศึกษาอัตราการเติบโตของไม้ปลูกเสริมในสวนป่าผสม
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์วนวัฒนวิธีเพื่อปรับปรุงโครงสร้างของสวนป่าให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดการสวนป่าเพื่อเศรษฐกิจ